

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

© 2017 КУШНІР Н. Б., ГАРНАГА О. М., ІГНАТЮК І. З.

УДК 332

Кушнір Н. Б., Гарнага О. М., Ігнатюк І. З. Перспективи розвитку ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні

Метою статті є дослідження основних аспектів становлення та розвитку ринку землі. Запропоновано механізм застави права на оренду землі та модель ринку земель сільськогосподарського призначення. Наголошено на тому, що найважливішою складовою з формування ринку землі в нашій державі є робота щодо зміни суспільної думки, психології людей щодо приватної власності на землю та операцій з нею. Запропонований механізм застави права на оренду земельних ділянок має не лише економічне, а й соціальне значення: яке, насамперед, полягає в тому, що застава права на оренду не призводить до зміни власника земельної ділянки, а отже, не загрожує «обезземеленням» селян. Упровадження представленої моделі ринку земель сільськогосподарського призначення дасть можливість стверджувати, що такий ринок є відкритою, складною системою, яка ґрунтується на взаємодії між його суб'єктами з приводу використання, розпорядження та ринкового обороту сільськогосподарських земель.

Ключові слова: земельна реформа, ринок землі, оренда, застава, іпотека.

Рис.: 2. **Бібл.:** 10.

Кушнір Ніна Борисівна – кандидат економічних наук, професор, завідувачка кафедри економіки підприємства, Національний університет водного господарства та природокористування (вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Україна)

E-mail: n.b.kushnir@nuwm.edu.ua

Гарнага Олександр Миколайович – кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту, Національний університет водного господарства та природокористування (вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Україна)

E-mail: o.m.gharnagha@nuwm.edu.ua

Ігнатюк Ірина Зіновівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики, Національний університет водного господарства та природокористування (вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Україна)

E-mail: i.z.ihnatiuk@nuwm.edu.ua

УДК 332

Кушнір Н. Б., Гарнага А. Н., Ігнатюк І. З. Перспективы развития рынка земель сельскохозяйственного назначения в Украине

Целью статьи является исследование основных аспектов становления и развития рынка земли. Предложены механизм залога права на аренду земли и модель рынка земель сельскохозяйственного назначения. Отмечено, что важнейшей составляющей по формированию рынка земли в нашем государстве является работа по изменению общественного мнения, психологии людей относительно частной собственности на землю и сделок с ней. Предложенный механизм залога права на аренду земельных участков имеет не только экономическое, но и социальное значение, которое, прежде всего, заключается в том, что залог права аренды не приводит к изменению собственника земельного участка, а, следовательно, не угрожает «обезземелению» сельских жителей. Внедрение представленной модели рынка земель сельскохозяйственного назначения позволит утверждать, что такой рынок является открытой, сложной системой, основанной на взаимодействии между его субъектами по поводу использования, распоряжения и рыночного оборота сельскохозяйственных земель.

Ключевые слова: земельная реформа, рынок земли, аренда, залог, ипотека.

Рис.: 2. **Библ.:** 10.

Кушнір Ніна Борисівна – кандидат экономических наук, профессор, заведующая кафедрой экономики предприятия, Национальный университет водного хозяйства и природопользования (ул. Соборная, 11, Ровно, 33028, Украина)

E-mail: n.b.kushnir@nuwm.edu.ua

Гарнага Александр Николаевич – кандидат экономических наук, доцент кафедры учета и аудита, Национальный университет водного хозяйства и природопользования (ул. Соборная, 11, Ровно, 33028, Украина)

E-mail: o.m.gharnagha@nuwm.edu.ua

Ігнатюк Ірина Зіновівна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономической кибернетики, Национальный университет водного хозяйства и природопользования (ул. Соборная, 11, Ровно, 33028, Украина)

E-mail: i.z.ihnatiuk@nuwm.edu.ua

UDC 332

Kushnir N. B., Gharnagha O. M., Ihnatiuk I. Z. The Prospects for Development of the Agricultural Land Market in Ukraine

The article is aimed at studying the basic aspects of establishment and development of the land market. A mechanism for securing against the leasehold estate and a model of an agricultural land market have been proposed. It has been specified that the most important component on formation of land market in our State is to work to change public opinion, people attitudes regarding the private ownership of land and deals with it. The proposed mechanism for securing against the leasehold estate has not only economic, but also social significance, which, above all, is that securing against the leasehold estate does not change the owner of the land, and, consequently, does not threaten villagers with dispossession of land. With introduction of the presented model of an agricultural land market it can be argued that such a market is an open, complex system based on the interaction between its actors over the use, disposal and market turnover of agricultural lands.

Keywords: land reform, land market, rent, collateral, mortgage.

Fig.: 2. **Bibl.:** 10.

Kushnir Nina B. – PhD (Economics), Professor, Head of the Department of Enterprise Economics, National University of Water Management and Natural Resources Use (11 Soborna Str., Rivne, 33028, Ukraine)

E-mail: n.b.kushnir@nuwm.edu.ua

Gharnagha Oleksandr M. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, National University of Water Management and Natural Resources Use (11 Soborna Str., Rivne, 33028, Ukraine)

E-mail: o.m.gharnagha@nuwm.edu.ua

Ihnatiuk Irina Z. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Economic Cybernetics, National University of Water Management and Natural Resources Use (11 Soborna Str., Rivne, 33028, Ukraine)

E-mail: i.z.ihnatiuk@nuwm.edu.ua

Найважливішим завданням сучасного етапу земельної реформи в Україні є формування ринку земель сільськогосподарського призначення. Без нього навряд чи можна вважати цілісним та логічно завершеним перетворення земельних відносин на зразок європейських [1]. Найважливішою складовою з формування цього ринку в нашій державі є робота по трансформації суспільної думки, психології людей щодо приватної власності на землю та операцій з нею. Недостатньо визнати приватну земельну власність та законодавчо закріпити потенційну можливість її існування. Головне, щоб люди усвідомили, що власник землі має право використовувати її для економічних цілей та реалізувати свій інтерес у використанні її як засобу виробництва, об'єкта оренди та, зрештою, хоча це і не головне, – відчуження.

Теоретичні аспекти розвитку ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні знайшли своє відображення в наукових працях багатьох українських вчених, таких як: Гайдучський П. І. [4], Добряк Д. С., Новаковський А. Я., Павлов В. І. [1], Третяк А. М. [3], Хвесик М. А. [5] та зарубіжних: Г. Бенет (*G. Bennet*) [6], М. Стандер (*M. Stander*) [7]. Проте така невелика кількість праць присвячена розвитку ринку землі змушує повертатися до вивчення цього питання.

Метою статті є аналіз основних аспектів становлення та розвитку ринку землі та запропонування механізму застави права на оренду землі, а також моделі ринку земель сільськогосподарського призначення.

Завдяки ряду Указів Президента України з 1993 р. започаткований первинний ринок земельних ділянок несільськогосподарського призначення, а з 1994 р. – первинний ринок земель сільськогосподарського призначення.

Ті особи, що приватизували земельні ділянки, а їх понад шість мільйонів, уже сьогодні є потенційними учасниками вторинного ринку земель, тому що за Конституцією України мають безумовне право на вільне розпорядження своєю власністю (подарувати, обміняти, продати, здати в оренду, заставити, заповісти тощо).

Однак первинний та вторинний ринки земель значною мірою ще залишаються тінізованими. Не сформовані усі передумови їх прозорого функціонування і розвитку, що є основною проблемою сьогодення.

Прийнятий Земельний кодекс України [2] визначає лише ключові аспекти, позиції первинного ринку земель, у тому числі продажу земельних ділянок на конкурентних засадах, закладені для врегулювання цього процесу окремим законом – «Про ринок земель». Цей Закон України має бути спрямований на регулювання відносин щодо обігу земельних ділянок шляхом переходу права їх власності на основі цивільно-правових угод завдяки співвідношенню попиту та пропозиції на земельні ділянки і формуванню їх ринкових цін, а також на врегулювання обігу майнових прав на земельні ділянки.

Якщо ми вважаємо, що в Україні економіка має бути ринковою, то це передбачає, що земля, як і всі продукти виробництва, має стати товаром – включатися в економічний обіг та в кінцевому підсумку, за встановленими правилами, бути об'єктом купівлі-продажу [3]. Про це свідчить загальносвітова практика.

Щоб це відбулося, має бути створений цивілізований ринок землі з ефективними юридично-правовими механізмами, які б унеможливіювали використання операцій із землею всупереч національним інтересам [6].

Слід наголосити, що в структурі землекористування розвинутих країн важливе місце належить оренді. Держава зацікавлена в збереженні та підтриманні родючості ґрунту. Щоб не допустити його виснаження і зацікавити в цьому орендаря, підвищують терміни оренди. Так, у Німеччині мінімальний термін оренди – 15 років, у Данії – 30. Пропонується впровадити лише довгострокову оренду і в нас, з мінімальним строком 15–20 років.

Щодо земель з меліоративними системами, то вважаємо, що вони по-винні лишитися в державній власності та надаватися лише в довгострокову оренду. При цьому в договорі обов'язково має бути зазначено про сплату штрафних санкцій у разі, якщо орендар не вживав заходів по запобіганню погіршення стану меліоративної системи. Фермерська меліоративна система повинна утримуватися за рахунок коштів орендаря. Ремонтні роботи і технічне обслуговування системи здійснюються власними силами за погодженням або за договорами з відповідними водогосподарськими, сільськогосподарськими організаціями. При освоєнні меліорованих земель селянське (фермерське) господарство має дотримуватися системи рекомендованих заходів по сільськогосподарському використанню зрощуваних або осушених земель, які видаються районним управлінням сільськогосподарства і про-довольства та водогосподарською експлуатаційною організацією. На цих системах дозволяється будівництво лише тимчасових виробничих приміщень.

Важливу роль у становленні земельного ринку могло б відіграти створення Управління по розпорядженню землями державної власності, яке було б одним з активних учасників земельного ринку. Проводячи на ринку операції купівлі-продажу земельних ділянок, передачі їх в оренду, викупу заставлених ділянок тощо, таке Управління стало б одним з основних інструментів реалізації державної земельної політики ринковими методами. Діяльність такого Управління стримує розвиток некерованих процесів на земельному ринку, не допустить деформацій такого ринку та сприятиме його прозорості та ефективності.

Доцільність інституцій подібного роду доведена практикою країн з перехідною економікою, зокрема Угорщини [7], східних земель Німеччини тощо [4].

Окремо слід наголосити на необхідності розвитку застави права на оренду земельних ділянок (*рис. 1*).

Застава права на оренду земельних ділянок має не лише економічне значення, а й соціальне. Воно насамперед полягає в тому, що застава права на оренду не призводить до зміни власника земельної ділянки, а отже, не загрожує «обезземеленням» селян.

Узявши в оренду земельну ділянку, орендар може передати в заставу право на оренду цієї ділянки тільки за згодою власника та на термін, що не перевищує строку оренди [8]. При цьому він зберігає право користування земельною ділянкою (оренді права) на весь термін

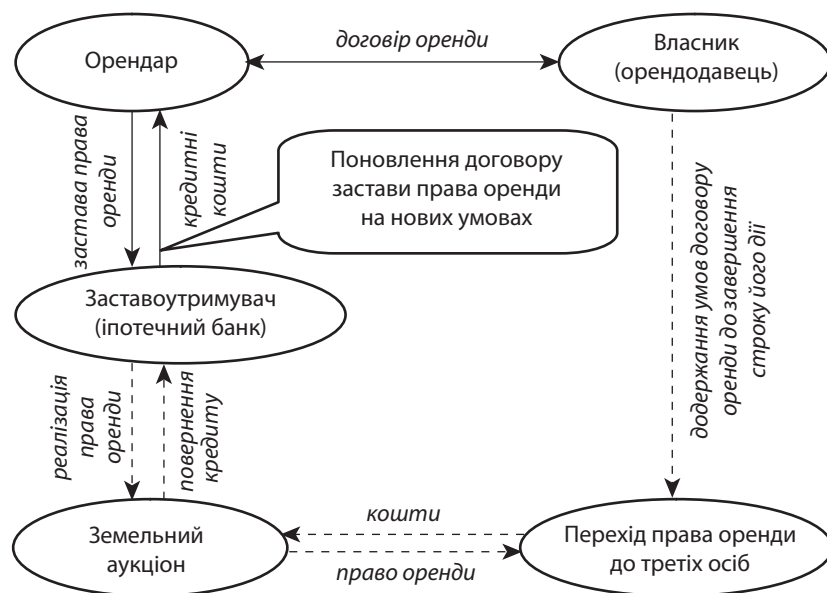

Рис. 1. Механізм застави права на оренду землі

Джерело: авторська розробка.

дії заставних відносин у межах терміну оренди. Не допускається передача в заставу права оренди земель сільськогосподарського призначення з метою одержання коштів для виконання боргових зобов'язань.

Основними документами при заставі права оренди повинні бути договори: оренди, застави права оренди землі, кредитний, страхування (на вимогу банку).

Кредитний підрозділ банку при отриманні заявки на кредит оцінює фінансовий стан позичальника і встановлює умови його кредитування. Вартість права оренди земельної ділянки (заставна ціна), яка є предметом застави, визначається за згодою сторін [9]. Надання кредиту оформлюють шляхом укладення спеціального кредитного договору, який визначає взаємні зобов'язання та відповідальність сторін.

Договір застави права оренди земельної ділянки підлягає нотаріальному посвідченню і державній реєстрації.

Істотними умовами кредитування мають бути такі:

- ✦ надання коштів повинно мати цільовий характер та сприяти відтворенню виробництва;
- ✦ кредит надається на термін, визначений договором оренди, причому в перший рік основний борг та відсотки по ньому не вилучаються;
- ✦ заставодавець має право споруджувати будівлі або розпоряджатися наявними на земельній ділянці спорудами, якщо інше не передбачено укладеним договором;
- ✦ кредит повинен видаватися на загальних умовах платності, поворотності, забезпеченості та строковості, а також за умови здійснення контролю за використанням кредитних коштів та правових гарантій рівноправних відносин між учасниками угоди.

Для захисту прав орендарів та орендодавців доцільно, щоб у договорі застави права оренди були враховані такі умови:

- ✦ право оренди земельної ділянки може перейти до заставоутримувача лише після закінчення сезону сільськогосподарських робіт та продажу продукції, але при цьому не повинні порушуватися права власників земельних ділянок, а саме: в будь-якому випадку вони повинні одержувати гарантовану орендну плату та зберігати право власності на земельну ділянку [10];
- ✦ стягнення не може бути звернене на заставлене право, якщо заставодавець не виконав своє зобов'язання внаслідок обставин, що не залежать від його діяльності (стихійні лиха, сарана, посуха тощо). У таких випадках суд може прийняти рішення про відстрочку зобов'язання;
- ✦ якщо заставодавець частково виконав свої зобов'язання по заставі, то стягнення може здійснюватися на частину земельної ділянки, пропорційну невиконаному зобов'язанню;
- ✦ реалізація права на оренду заставленої земельної ділянки на торгах здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства;
- ✦ передача права на оренду земельної ділянки новому орендарю здійснюється або до початку весняно-польових робіт або по закінченні сільськогосподарського року.

Супровід кредиту проводиться на комплексній основі. Працівник кредитного підрозділу здійснює контроль за виконанням позичальником умов кредитного договору і договору застави. При цьому банк протягом усього строку кредитування підтримує ділові стосунки з позичальником, перевіряє його фінансовий стан і стан цільового використання земельної ділянки. Служба безпеки банку здійснює перевірку порушення справ про банкрутство чи кримінальних справ проти позичальників.

У разі непогашення кредиту в строк можливі такі наслідки:

- 1) право оренди земельної ділянки виставляється на аукціон;
- 2) право оренди повертається до орендаря на нових умовах.

Другий варіант є найбільш прийнятним. Він реалізується шляхом укладення відповідної угоди між банком як кредитором і боржником або між банком і третьою особою без участі боржника у випадку укладення договір поруки або уступки права вимоги. Підставою для проведення реструктуризації боргу може бути лист-заява позичальника з техніко-економічним обґрунтуванням можливості повернення заборгованості за умов реструктуризації.

Залежно від механізму погашення заборгованості реструктуризація може здійснюватися шляхом:

- ✦ подовження строку користування кредитом із можливим зниженням відсоткової ставки і встановлення графіка погашення заборгованості;
- ✦ надання нового кредиту в погашення заборгованості за чинним кредитним договором (рефінансування);
- ✦ переведення боргу;
- ✦ заміни заборгованості на вексельні зобов'язання третіх осіб;
- ✦ викупу банком ліквідних активів позичальника для власного використання або з подальшою передачею у фінансовий лізинг.

Розроблений механізм застави права оренди землі має стати запорукою сталого розвитку іпотеки землі, потужним важелем спрямування в аграрний сектор значних інвестиційних потоків.

На рис. 2 зобразимо модель ринку земель сільськогосподарського призначення.

Впровадження представленої моделі ринку земель сільськогосподарського призначення дасть можливість стверджувати, що такий ринок є відкритою, складною системою, яка ґрунтується на взаємодії між його суб'єктами з приводу використання, розпорядження та ринкового обороту сільськогосподарських земель. Виділення конкретних складових цього ринку дасть можливість глибше досліджувати його розвиток у розрізі окремих категорій землевласників та землекористувачів.

Для забезпечення ефективного функціонування запропонованої моделі слід реалізувати такі заходи:

- ✦ здійснити кадастрову оцінку земель для формування загальної електронної бази даних;
- ✦ сформувати інфраструктуру ринку землі, що включатиме державні та комерційні підприємства та організації, земельний суд, земельний банк, інститут операторів на ринку, інститут незалежних оцінювачів, страховиків тощо;
- ✦ провести повну інвентаризацію земельних ділянок із визначенням найцінніших земельних угідь (у господарському відношенні) для забезпечення державного контролю;
- ✦ провести зонування земель за їх функціональним і цільовим призначенням;
- ✦ внести до чинного законодавства зміни, що стосуються зниження податків на доходи від операцій із земельними ділянками;
- ✦ розробити комплекс заходів і методів з адміністративно-правового та економічного регулю-

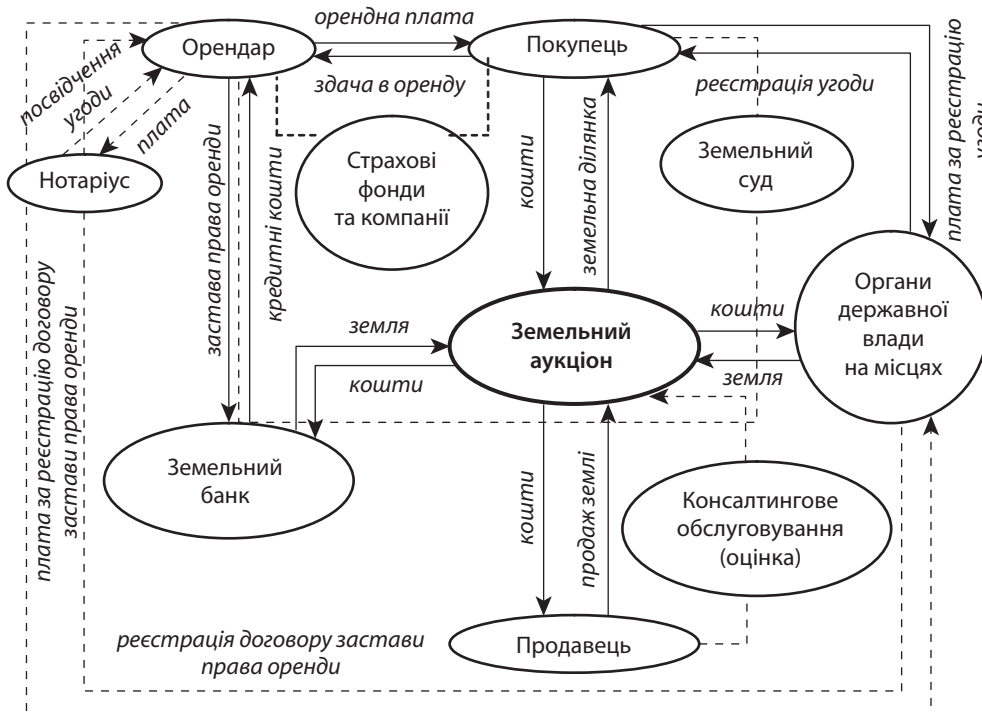

Рис. 2. Модель ринку земель сільськогосподарського призначення

Джерело: авторська розробка.

вання ринку земель сільськогосподарського призначення;

- ✦ розробити доступний інформаційний банк даних для доступу до статистичної інформації стосовно операцій із земельними ділянками.

Реалізація моделі ринку земель сільськогосподарського призначення матиме такі позитивні соціально-економічні наслідки:

- ✦ повноцінна реалізація права приватної власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення громадянами України, коли власник землі самостійно вибиратиме один із трьох напрямків: виробництво на власній землі сільськогосподарської продукції з використанням як власного капіталу, так і отримання кредитів під заставу землі; передача землі в орендне користування іншому сільськогосподарському товаровиробнику за орендну плату; продаж землі з метою отримання грошових коштів;
- ✦ збільшення інвестиційної привабливості аграрного сектора, зокрема через розвиток іпотечного кредитування під заставу земель сільськогосподарського призначення;
- ✦ встановлення об'єктивної ринкової вартості земельних ділянок сільськогосподарського призначення у процесі їх економічного обігу та зростання капіталізації землі;
- ✦ раціональний перерозподіл земель сільськогосподарського призначення та оптимізація їх використання;
- ✦ зростання розміру орендної плати за землі сільськогосподарського призначення, що стане одним з основних джерел наповнення місцевих бюджетів;
- ✦ створення середнього фермерського класу;
- ✦ гарантоване забезпечення мінімального рівня зайнятості сільського населення в аграрній сфері;
- ✦ створення міцної фіскальної основи діяльності територіальних громад, достатньої для підтримки соціально-економічного розвитку сільських територій;
- ✦ покращення демографічного стану в сільській місцевості та відродження українського села;
- ✦ підвищення рівня мотивації праці через поєднання в особі громадянина України власника землі та виробника сільськогосподарської продукції;
- ✦ підвищення ефективності використання природно-ресурсного потенціалу землі та забезпечення стратегічної продовольчої безпеки держави;
- ✦ повна легалізація земельної власності та землекористування, ліквідація «тіньових» схем обігу сільськогосподарських земель, упередження рейдерських схем захоплення земель сільськогосподарського призначення;
- ✦ забезпечення прозорості операцій із землею;
- ✦ унеможливлення скуповування сільськогосподарських земель на «підставних осіб».

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи викладене, можна констатувати, що подальший розвиток земельної реформи полягає у стимулюванні кооперування, вдосконаленні орендних відносин і поширенні заставних операцій. За умови формування елементів повноцінного ринку землі це дозволить зняти мораторій і запровадити в Україні ринок земель сільськогосподарського призначення, контрольований державою та з певними обмеженнями. Функціонування такого ринку є важливим кроком для подальшого соціально-економічного розвитку України, у тому числі сільських територій на екологічних засадах. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Павлов В. І., Фесіна Ю. Г., Заремба В. М., Мазурик С. М. Детермінація сільськогосподарських земель на ринку нерухомості: монографія. Луцьк: Надстир'я, 2006. 364 с.
2. Земельний кодекс України: науково-практичний коментар/за ред. В. І. Семчика. Київ: Ін Юре, 2003. 676 с.
3. Третяк А. М. Економіка землекористування та землепорядкування: навч. посіб. Київ: ТОВ ЦЗРУ, 2004. 542 с.
4. Гайдуцький П., Юрчишин В. Досвід реформування сільського господарства в Східній Німеччині та можливості його використання в Україні. *Економіка України*. 1994. № 12. С. 39–43.
5. Хвесик М. А., Голян В. А., Крисак А. І. Інституціональні трансформації та фінансово-економічне регулювання землекористування в Україні: монографія. Київ: Кондор, 2007. 522 с.
6. Bennet G. The Pan-European Ecological Network. Amsterdam, 1998. 28 p.
7. Stander M. Regional Development and Land Use in Hungary. *Регіональна економіка*. 2001. № 1. С. 155–158.
8. Гуцуляк Г. Д. Сталий розвиток землекористування: методологічні аспекти управління: монографія. Чернівці: Прут, 2010. 365 с.
9. Добряк Д. С., Бабміндра Д. І. Еколого-економічні застави реформування землекористування в ринкових умовах. Київ: Урожай, 2006. 336 с.
10. Осипчук С. О. Еколого-економічна модель сталого розвитку землекористування України на середньострокову перспективу. *Землеустрій і кадастр*. 2005. № 1. С. 45–61.

REFERENCES

- Bennet, G. *The Pan-European Ecological Network*. Amsterdam, 1998.
- Dobriak, D. S., and Babmindra, D. I. *Ekoloho-ekonomichni zasady reformuvannia zemlekorystuvannia v rynkovykh umovakh* [Ecological and economic basis for the reform of land tenure in market conditions]. Kyiv: Urozhai, 2006.
- Haidutskiy, P., and Yurchyshyn, V. "Dosvid reformuvannia silskoho hospodarstva v Skhidnii Nimechchyni ta mozhlyvosti yoho vykorystannia v Ukraini" [Experience of reforming of agriculture in Eastern Germany and the possibility of its use in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 12 (1994): 39-43.
- Hutsuliak, H. D. *Stalyi rozvytok zemlekorystuvannia : metodologichni aspekty upravlinnia* [Sustainable development land-use: methodological aspects of management]. Chernivtsi: Prut, 2010.
- Khvesyk, M. A., Holian, V. A., and Krysak, A. I. *Instytutsionalni transformatsii ta finansovo-ekonomichne rehulivannia zemlekorystuvannia v Ukraini* [Institutional transformation and financial-economic regulation of land use in Ukraine]. Kyiv: Kondor, 2007.
- Osyphchuk, S. O. "Ekoloho-ekonomichna model staloho rozvytku zemlekorystuvannia Ukrainy na serednyostrokovu perspek-

tyvu" [Ecological-economic model for sustainable development of land use in the medium term]. *Zemleustrii i kadastr*, no. 1 (2005): 45-61.

Pavlov, V. I. et al. *Determinatsiia silskohospodarskykh zemel na rynku nerukhomosti* [Determination of agricultural land in the real estate market]. Lutsk: Nadstyria, 2006.

Stander, M. "Regional Development and Land Use in Hungary". *Rehionalna ekonomika*, no. 1 (2001): 155-158.

Tretiak, A. M. *Ekonomika zemlekorystuvannia ta zemlevporiadkuvannia* [Economics of land use and management]. Kyiv: TOV TsZRU, 2004.

Zemelnyi kodeks Ukrainy [The land code of Ukraine]. Kyiv: In Yure, 2003.

УДК 336.225.6:330.59

ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В МОЛОКОПРОДУКТОВОМУ ПІДКОМПЛЕКСІ АПК

© 2017 БЕЛОСВЕТ О. В.

УДК 336.225.6:330.59

Белосвет О. В. Інструменти фінансової політики в молокопродуктовому підкомплексі АПК

Метою статті є визначення та класифікація інструментів фінансової політики держави в молокопродуктовому підкомплексі АПК. Розглянуто інструменти фінансової політики, які застосовуються в рамках цільових програм державної підтримки МППК АПК: державна цільова програма розвитку українського села, галузева програма розвитку молочного скотарства та проект концепції державної цільової програми з розвитку молочного скотарства в Україні на період до 2020 р. Діючі інструменти розподілено на інструменти прямої та непрямой дії. Станом на 2016 р. завдання, які було поставлено відповідними цільовими програмами, виконані не були за жодним пунктом, окрім молочної продуктивності корів. Але показник продуктивності 4500 кг/рік молока від однієї корови є досить низьким і не відповідає загальним світовим тенденціям. Це свідчить про необхідність подальшої оцінки існуючого переліку інструментів з метою їх коригування та визначення пріоритетних напрямів державної підтримки МППК АПК.

Ключові слова: фінансова політика держави, державна підтримка, молокопродуктовий підкомплекс, молоко, молочна продукція.

Рис.: 5. **Табл.:** 2. **Формул.:** 2. **Бібл.:** 15.

Белосвет Олександр Володимирович – викладач кафедри оподаткування, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: oleksandr.bielosviet@hneu.net

УДК 336.225.6:330.59

Белосвет А. В. Инструменты финансовой политики в молокопродуктовом подкомплексе АПК

Целью статьи является определение и классификация инструментов финансовой политики государства в молокопродуктовом подкомплексе АПК. Рассмотрены инструменты финансовой политики, применяемые в рамках целевых программ государственной поддержки МППК АПК: государственная целевая программа развития украинского села, отраслевая программа развития молочного скотоводства и проект концепции государственной целевой программы по развитию молочного скотоводства в Украине на период до 2020 г. Действующие инструменты разделены на инструменты прямого и непрямого действия. По состоянию на 2016 г. задачи, которые ставились соответствующими целевыми программами, выполнены не были ни по одному пункту, кроме молочной продуктивности коров. Но показатель производительности 4500 кг/год молока от одной коровы является достаточно низким и не соответствует общим мировым тенденциям. Это свидетельствует о необходимости дальнейшей оценки существующего перечня инструментов с целью их корректировки и определения приоритетных направлений государственной поддержки МППК АПК.

Ключевые слова: финансовая политика государства, государственная поддержка, молокопродуктовый подкомплекс, молоко, молочная продукция.

Рис.: 5. **Табл.:** 2. **Формул.:** 2. **Библ.:** 15.

Белосвет Александр Владимирович – преподаватель кафедры налогообложения, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Науки, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: oleksandr.bielosviet@hneu.net

UDC 336.225.6:330.59

Bielosviet O. V. The Tools of Financial Policy in the Dairy Products Subdivision of the Agroindustrial Complex

The article is aimed at definition and classification of tools of the State financial policy in the dairy products subdivision of the agroindustrial complex (DPS of AIC). The article considers the financial policy tools used in terms of targeted programs of the State support for the DPS of AIC: the State target program for development of Ukrainian villages, sectoral program for dairy breeding and the project of the conception of the State target program for development of dairy breeding in Ukraine for the period up to 2020. The existing tools are divided into direct and indirect action tools. As of 2016, the tasks that were relevant to the corresponding targeted programs have not been implemented on any item, except for the milk productivity of cows. Still the productivity indicator of 4500 kg/year of milk from a cow is low enough and does not correspond to the general world-wide tendencies. This suggests the need for further assessment of the existing list of tools with a view to adjusting them and defining priorities for the State support of the DPS of AIC.

Keywords: financial policy of the State, the State support, dairy products subdivision, milk, dairy products.

Fig.: 5. **Tbl.:** 2. **Formulae:** 2. **Bibl.:** 15.

Bielosviet Oлександр V. – Lecturer of the Department of Taxation, Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9a Nauky Ave., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: oleksandr.bielosviet@hneu.net

Фінансова політика займає важливе місце в розвитку молокопродуктового підкомплексу (МППК) АПК і має суттєвий вплив на функціонування молочного скотарства через надання податкових пільг та запровадження спеціальних фінансових програм підтримки такої сфери виробництва.

Тобто, розвиток МППК багато в чому буде залежати від фінансової політики держави. Як свідчить світова

практика, подолання сировинної кризи досить проблематично за пасивної позиції уряду. На жаль, на сучасному етапі розвитку в Україні відсутня суттєва підтримка АПК.

Так, Державним бюджетом України на 2016 р. передбачалися видатки на підтримку АПК в обсязі 1419,638 млн грн [1]. Цей показник у США дорівнював 130 млрд дол., в ЄС – 60 млрд євро. Рівень витрат на підтримку сільського господарства в США у відсотках до валового